

NR 7 Juli 2020

Årg. 25

Gullinsommaren 2020

blir inte som vanligt. Flera konserter är inställda.
Just nu återstår fyra konserter som **kanske** blir av.
Vi hoppas kunna ha utomhuskonserter.

Kolla därför på vår hemsida

<http://www.gullinmuseet.se/> eller

Facebook Gullinmuseet

innan ni tar er till Sanda!

Fredag 10 juli kl. 19.00

Josef Karneback och Erik Ronström

Tisdag 14 juli kl. 19.00

Jazzklassiker med Andreas Petterssons band

Måndag 3 augusti kl. 19.00

Jazzklassiker med Andreas Petterssons band

Torsdag 6 augusti kl. 19.00

Mainland Jazz Collective

Erik Olsson berättar om sin barndoms Kovik på 1920/30-talet:

*(Inspelning från Gotlandsradion 1982.
Återgives efter medgivande av Radio Gotland.
Upptecknad/redigerad av Ronny Sagebrand*

Forts. från juninumret där vi slutade mitt i ett bröllop hos sommargästerna där sockenborna var och såg brud.

Sedan på kvällen, festen fortsatte, då kom självaste herrn uppifrån och skulle spela grammofon, iklädd hög hatt och nattskjorta. Han snubblade i trappan och alla grammofonskivorna rullade nerför trappan och det som gubben inte trampade sönder, när han gick ner sen, det slog sönder sig där nere. Det blev nog inte mycket med det där. Sen blev morsan lite ovän med de där, det skulle ju vara så tyst om morgnarna. Hon kunde aldrig ha något roligare än då hon skulle gå och mjölka där bredvid, då gick hon och ropade så hemskt "kodo, kodo, kum da". Det vrålade hon vid sextiden på morgnarna! Jodå, det var sådana där kontroverser.

Jo, de skulle köpa höns ju, för när de hade främmande så skulle de ha "vitt kött", men inte kunde vi sälja våra kycklingar till dem, de skulle ju bli hönor och värpe ägg, må ni tro! Det var ju ett annat samhälle, men hönsen, då de värpte på sommaren, ja då - ja vi gjorde aldrig så - men Rump-Ludde, vår granne här borta, han samlade på äggen, så det var inte så underligt att stockholmarna var lite sura på oss och sa att det var dåliga ägg, landsäggen. Det kunde vi inte förstå, men om man tänker hur Ludde bar sig åt! Då samlade han på äggen på sommaren och så hade han hela salsgolvet fullt och så låg han och vände på äggen på hösten, en gång skulle man ruska på äggen, då blev de inte "fule"! Men de var nog inte något vidare framåt jul, då de såldes, då var de bättre pris på dem.

Ja, det var som sagt så mycket fint folk, som bodde där på pensionat Rune. Man stod där om kvällarna och lyssnade på pianomusiken och sången. Då minns jag när jag första gången hörde den där "Så säg det i toner och inte i ord"! Ja, vi förstod inte de där badgästerna riktigt.

Jag minns så väl gamla Tilda Västberg, det var en gammal källing, hon kom störtandes in till morsan och sa: "Min Gud, hela vägen är full av galna folk, jag skulle gå till Logströms och köpa sommarpäarer och då prate di me mi och de var karlar som var utklädda till fruntimmar, ludna bara ben och röda kinder och det var fruntimmer, en hade frack på sig och hög hatt och var utklädda till karlar, vad är det för nåt Maria, folk på vägen, är det tattrar?"

Då sa morsan: "Nej, det är de där badgästerna som bor på pensionatet, de bor ju hela sommaren där, de har ju inte nånting att göra, något skall de då hålla på med, så de klär ut sig och har maskerad." "Maskerad, vad är det för nåt?" "Ja, man klär ut sig." "Ja, att barn klär ut sig i påsktider med skråpansikte, det var ett man gjorde, men att folk bär sig åt så mitt på en vardag, de kunde ju arbeta i stället!" Hon hade ingen som helst förståelse, men de hade sådana där "jippon" sig för och då gick de på vägen, karlarna var klädda som damer och spelade, hade säkert hemskt roligt.

Ja, vägen där ja! Det var ju så mycket damm på vägen, kalkdamm, det var ju inte någon saltning den tiden. Det var hela stora strängar med vitt kalkdamm, som hjulen körde sönder, med hästar och vagnar med järnhjul. Det var ju så roligt att springa där på kvällarna. Då hade jag en gammal sån där potatisraka som jag hittat och ett silltunnelock i sjön och så hade jag ratt på den, det där kallade jag för väghyvel. Och stilla vackra kvällar, då tyckte dr nog inte vidare om mig, då körde jag runt ikring alla de där som var ute och promenerade. Då stod dammet som ett moln omkring mig och då kunde jag härma en gammal Ford "Vrrrom".

De var nog knäckta borta i Västergarn, det tror jag också, för de hade ju ännu fler pensionat. Jag glömmer aldrig den där, en flicka, som köpte mjölk borta vid Fröströms här borta, ifrån Västergarn, och när hon skulle cykla förbi - det gick ett helt dryft med folk på vägen, tvärs över hela vägen - då var det någon som skrattade hemskt högt. Hon blev stött, hon cyklade fram en bit och ställde cykeln och mjölkspan-

nen ifrån sig och när den förste karlen kom i jämnhöjd med henne fick han snyting så det stod härliga till. Jojo, ser du, västergänningar, de var inte att leka med. De skrek och frågade, "Vad i all min dar", karlen han var ju röd om kinden. Men hon muttrade: "Man grinar inte åt folk som cyklar på vägen!" Så var det med det!

Det var ju mycket annat som kom till också. En del av de här folket de satte ju förbud för oss att vi fick inte gå på stranden, det var ju "deras strand"! Det var ju något som vi aldrig hade upplevt förr, att man skulle få skäll för att man gick längs med stranden. Då sa vi att vi

letade virke, det gjorde vi förresten också, för under kriget, då var det en tysk pråm, det var egentligen ett krigsbyte, det var en stor storm och det rök iland fyra pråmar mellan Västergarn och Korumpu. En brast av och det var mycket virke. Jag var inte hemma då och farsan var sjuk, så det var morsan och Kerstin och Martin Nyström, de var vid fyra-fem-tiden på morgonen och bärgade upp virke här nere på badstranden, som vi kallade det för.

Sedan vid tio-tiden kom en av de där kärringarna kom upp och fick se att hela stranden låg full av virke. "Åh, det var ju till att planera en sommarstuga till med det samma, det var ju hennes virke". Ingen hade ju rätt att gå på stranden! Men det visste vi ju hur det var, så klockan två nästa morgon lånade jag och Martin Helmer Larssons gamla häst Daisy och så körde vi bort alltihopa. Det blev ett förfärande sorum, hon var vid landsfiskalen och hon var vid advokat och så där, för att vi hade gjort intrång på hennes jord då. Men den gamla rätten att bärga virke längs med sjön, den hade funnits i alla tider och det hade vi rätt till.

Men Gud nåde dem som gick över deras tomt på dagen, då de var uppe och låg och solade, det var inte bra. *Forts. följer.*

Konst

Västergarn och Sandakonstnärer
i Västergarns Hembygdsgård
Vernissage lördag 18 juli kl. 13.00-17.00
Öppet 18-25 juli kl. 13.00-17.00
Välkomna!

Anna-Lena Johansson
Kenneth Andersson
Ulrika Sommestad
Viktor Berglind
Ingela Penje
Tove Sjögren
Ann Uddin
Bo Ekman
Eva Berglind
Linn Ahlqvist
Örjan Håkansson
Birgitta Näsström

KONST hänget

ÖPPET 12-18 ALLA DAGAR I JULI 2020

Vi finns på insta och på FB, sök på "Konsthänget" men besök oss gärna på riktigt!
Adress i/r: G:a Järnaffären, Donnersgatan 14, 623 77 KLINTEAMN

Jag syr helt unika kläder ,
Ett plagg av varje,
I olika storlekar i flick- och damstorlekar

Välkommen önskar

Päivi Olov, Sanda Fyrbåksvägen 25, Tel 0704-608291

För öppettider se: Najkar.se

Strandstädning i Västergarn.

Tisdagar kl. 18-19

samlas vi vid stranden för att räfsa bort släke, det finns en del räfsor och grepar, men tag gärna med egna redskap!

Vippskylt kommer att finnas vid väg 140 med info.

Enklare Husliv – Helt Enkelt!

Solceller + Gotland = Sant!

- Dimensionering utifrån Dina förutsättningar och behov
 - Allt ritas upp i 3D för korrekta mått
 - Du får en översikt av alla kostnader & vinster
- Lathud för ansökningar av bidrag
- Vi använder Sveriges största installatör av solceller
 - Hög kvalitet på material
 - Alla bygg- och el-regler följs
 - Bra garanti på arbete och material
 - Du får hjälp av ett Företag som kommer finnas i många år
 - Installerar solceller i hela Sverige

SOLCELLSBIDRAG 20%, sista ansökan 7/7.
Lugn, jag hjälper dig!

Demoanläggning, Västergarn Ammor 135!

Hittills, 4 installationer på Gotland under 2019 och arbetar nu med nya kunder inför höstens installationer.

Kontakt via hemsida: www.EnklareHusliv.se, läs mer: Facebook.com/EnklareHusliv

072 – 449 88 22

support@EnklareHusliv.se

Enklare Husliv
— helt enkelt

Vad händer i Sanda och Västergarn?

Juli 2020

- Lör 4 19.30 **Helgmålsbön** i *Mästerbyänget*.
Musik med familjerna Holst och Nyström.
- Tis 7 18-19 **Strandstädning Västergarn**. Sid. 7
- Tors 9 19.30 **Musik** i sommarkväll i *Västergarns kyrka*.
"Barock folkmusik kring Bellmans tid."
Anna Ander, sång, Olof Ander, irländsk cittern,
viola d'Amore och cister.
- Fre 10 19.00 **Konsert** men Josef Karneback och Erik Ronström vid
Gullinmuseet. Sid 1
- Sön 12 20.00 **Gudstjänst** i *Sanda kyrka*.
- Tis 14 18-19 **Strandstädning Västergarn**. Sid. 7
- Tis 14 19.00 **Jazzklassiker**. *Gullinmuseet*. Sid 1
- Lör 18 13-17 **Vernissage** konstupställning *Västergarns hembygds-
gård*. Sid. 5
- 18 - 25, 13-17 **Konstupställning Västergarns hembygds-
gård**. Sid. 5
- Lör 18 19.30 **Helgmålsbön** vid *Kovik*. Elin Andersson,
sång och gitarr.
- Sön 19 14.00 Årsmöte Gotlands Fiskerimuseum Kovik. Sid 11
- Tis 21 18-19 **Strandstädning Västergarn**. Sid 7
- Tors 23 19.30 **Musik** i sommarkväll i *Mästerby kyrka*.
"Luft och stråk - ett svängigt och innerligt samspel
med klarinett och fiol!" Ingrid Rodebjer, fiol,
Albin Myrin, klarinett.
- Sön 26 10.00 **Högmässa** i sommartid i *Västergarns kyrka*.

- Sön 26 18.00 **Trivselkväll** vid *Kovik*.
- Mån 28 19.00 Styrelsemöte Sanda Hbf i *bygdegården*.
- Tis 28 18-19 **Strandstädning** *Västergarn*. Sid. 7

Augusti 2020

- Lör 1 19.30 **Helgmålsbön** vid *Valbyte*. Olle Jonsson, sång och gitarr.
- Mån 3 19.00 **Jazzklassiker**. *Gullinmuseet*. Sid. 1
- Tors 6 19.00 **Mainland Jazz Collective**. *Gullinmuseet*. Sid 1
- Sön 23 12.00 *Västergarnsmästerskapet i golf*. Sid 16

OBS!!! Kolla alltid predikoturerna, våra hemsidor och Facebook. Ändringar kan ske med kort varsel. **OBS!!!**

*Stöd Sanda IF genom att
betala in medlemsavgiften!!*

*Trivselkväll vid
Kovik*

Söndag 26 juli kl. 18.00

Packa picknickkorgen och ta en tur till Kovik på söndagskvällen.

Där kan vi sitta på behörigt avstånd från varandra och utbyta tankar i sommarkvällen.

Välkomna !!

**SANDA
SOMMAR
KAFFE**

Sönd 12 juli kl 12-17

Bullar, pajer, kakor
och smörgåsar

Välkomna!

SANDA KAFE
(Gamla affären mitt i Sanda)

Trädgårdsservering

Sanda EFS-syförening fyller 170 år 2020.

21 oktober 2000 skrev Carin Häglund i sin krönika "För 50 år sedan" i Gotlands Tidningar om syföreningen:

"Sanda Lutherska syförening firade hundraårsjubileum i Sanda kyrka den 22 oktober 1950. Det var inte bara Sandabor som mötte upp utan även folk från angränsande socknar. Kyrkoherde, sedermera prosten Åke Hultmark predikade och Indiamissionär Reinhold Asplund medverkade.

Syföreningen, eller arbetsföreningen som den kallades i början, bildades före Lutherska missionsföreningen i Sanda, berättade predikant Herbert Andersson i sin historik. Om bildandet hade Gotlands Missionstidning 1913 skrivit.

Upphovet till denna väckelse i Sanda hette Lindelius och han fick tio familjer att gå samman och bilda en förening. Man ville göra något för ungdomen och få till stånd både skola och bibliotek. Männen arrenderade ett tunnland utmark och sålde avkastningen av denna. Kvinnorna samlades varannan måndag, kardade och spann ull, snodde garn och stickade strumpor och sålde sedan detta.

Efter en tid köptes böcker till skolan och biblioteket, männen tillverkade bänkar och lärarinnan Lisen Boberg anställdes.

En stor besvikelse var det när sedan åkertegen försvann vid skiftet och lärarinnan flyttade. Men andra lärare kom och skolan kunde fortsätta. Herbert Andersson trodde att denna skola var en fristående skola vid sidan av den skola som lydde under folkskolestadgan.

Skolan var först placerad vid Övide och sedan vid Juves och barn kom även från Tipsarve i Hejde och Klinte.

Men i slutet av 1879-talet blev det groll i föreningen. Man kunde inte komma överens om missionsmedlens fördelning, en del av medlemmarna hyste en "frikyrklig" åskådning och gick därför ur föreningen och bildade en ny. Enligt ett gammalt protokoll fick varje medlem lämna en lika stor del av hopsamlade missionsmedel till den missionsgren de önskade. "

Artikeln om 100-årsfirandet var infört i Gotlänningen 24 oktober 1950.

I augusti planeras ett 170-års firande vid Gullinmuseet, som tidigare var EFS lokal i Sanda. Mer information kommer i nästa Sandpaper.

Föreningen håller **ÅRSMÖTE**
söndagen 19 juli kl. 14.00 vid
muséet.

Sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Alla medlemmar - gamla och nya -
är välkomna och **spelmän är sär-
skilt välkomna!** Medtag gärna
kaffekorg.

Hemestertips

Vivesholm

växt- och fågelrika strandängar och befästning från 1300-talet.

Efter Valdemar Atterdags invasion 1361 blev förhållandena osäkra på ön. Än värre blev det då vitalianerna eller vetaliebröderna - anhängare till den tillfångatagne kungen Albrekt av Mecklenburg använde Gotland som bas för sin sjörövarflotta. Kung Albert sände då sin son hertig Erik till ön. Denna lät uppföra en befästning av trä med jordvallar här. Den fick namnet Landeskrone.

När vitalianernas härjningar till slut blev outhärdliga, ingrep den medeltida riddarorden Tyska Orden, som tillhörde Hansaförbundet. En flotta på 84 fartyg med 4 000 man, hästar, kanoner, livsmedel och krut sändes till ön. Vitalianerna fördrevs och deras fästningar brändes, kanske också Landeskrone.

På 1670-talet, när danskarna för en tid besatte ön rustades Vivesholm upp. Så gjorde man också i början på 1700-talet, eftersom man fruktade anfall på Gotland efter Karl XII:s nederlag. Befästningsvallarna sattes i stånd och en avdelning ur Kalmar regemente fördes hit. Befästningen gick då under namnet Redutten Stålhatt.

1992 gjorde elever från Hemse Folkhögskola utgrävningar på platsen under ledning av Dan Carlsson. De grävde sig ner genom 600 år av svensk historia.

Medlem i föreningen är alla boende i Västergarn med omnejd som vill verka för föreningens syfte och ändamål.

Hembygdsföreningens verksamhet ska stimulera och föra fram socknens kulturella och sociala liv med olika aktiviteter, vård av Hembygdsgården gamla skolan och Valbytte. En levande socken.

Återkommande varje år är Valborg, Gökotta, Konstutställning, Sockendag, Lammfest, Afternoon Tea.

Information om kommande aktiviteter finns i Sandpappret och på VIP-skylden vid vägen. I www.bygdeband.se pågår ständig dokumentation med bilder och texter om hus, människor och händelser från bygden.

Boka konferens, eller arbetsmöte i hembygdsgårdens vackra nyrenoverade sal och med ny teknik för bildvisning.

Ta en paus i inspirerande miljö på utegymmet, i en hängmatta eller promenera på naturstigen eller på den gamla vallen.

För uthyrning av hembygdsgården, och lägenheten kontakta: vastergarn.hembygdsforening@hotmail.com

Maj Nilsson, majgoran@telia.com, tel:0708-371006

Barbro Wigström, 0762-370294

Västergarn har en Hjärtstarter, placerad på hembygdsgårdens ytterväggen.

Stöd gärna Hembygdsföreningen.

BG: 569-4369, SWISH: 123 188 6944

www.vastergarn.info www.hembygd.se/vastergarn

STÅENDE AKTIVITET I VÄSTERGARN

Promenader: saml. HG gamla skolan

saml.parkering mitt emot festplatsen

tisdagar kl. 8.00

tisdagar kl. 9.30

UNEA Hemtjänster AB

Tjänste- och serviceföretag som gör din vardag bekvämare

Vi utför biståndsbedömd kommunal hemtjänst, priset är det samma som i regionens regi och betalas till kommunen.

Vi har små arbetsgrupper som ger god kontinuitet och personal som vet hur du vill ha det i ditt hem.

Du vet väl att du kan välja oss, eller byta till UNEA Hemtjänster i följande socknar:

Klintehamn Sanda Mästerby Fröjel Hejde
Västergarn Tofta Eskelhem Stenkumla
Hogrän Västerhejde Visby

Vi ger dig:

Kontinuitet i personalgruppen Flexibilitet
Kontaktpersonal Personal som vet hur du vill ha det
Trygghet Respekt och tillit

Hjälp med kontakter - Vårdcentral, sjukgymnast/arbetsterapeut,
fotvård, frisör, färdtjänst mm.

För dig som bara behöver lite städhjälp i hemmet så kan du boka in ett fönsterputs eller storstäd samt städ i återkommande intervall.

Vi erbjuder skatteavdrag på ditt rut-städ.

**VÄLKOMMEN ATT RINGA 0498-24 03 58
så hjälper vi dig!**

HYR MASKINER HOS OSS

Nås alltid på telefon

Ni hittar oss
längs väg 140
i södra
Västergarn!

Rauk Maskin

Maskinuthyrning och försäljning

070-750 99 14 • Sanda Lekarve 758 i Klintehamn
info@rau maskin.se • www.rau maskin.se

Rauk Maskin
- Vi Hyr Ut

Butiken öppen
mån-fre 11-15

Sveriges bästa golfbana finns på Gotland

- Sveriges bästa golfbana ligger på Gotland, närmare bestämt på Kronholmen i Västergarn, där Visby Golfklubb huserar.
- Detta enligt tidningen Svensk Golf som varje år rankar de 50 bästa banorna i Sverige.

"Helt fantastiskt, och faktiskt är det nånting jag hoppats på men aldrig riktigt vågat tro på", säger klubbens ordförande Lars Leissner.

Johan Hellström

johan.hellstrom@sverigesradio.se

STENHUSE GÅRD

Kärt bär på dialekt

brambär, branbär	Hälsingland
bram(m)bär	Hälsingland, Västerbotten
brannber	Norrbottn, Västerbotten, Medelpad
bringbär, bringebär	Bohuslän, Dalsland, Värmland
bringelbär	Västergötland
brengebär, brängebär,	
brynge(l)bär, brynglebär	Halland
bryngbär	Värmland
brännbär	Jämtland
fallbär	Hälsingland och Rättvik i Dalarna
fållber	Mora och Älvdalen i Dalarna
hallbär	Närke
hin(d)bär	Blekinge
hinbär, hingbär	Halland
hinnebär, hingbär	Skåne

Under juli finns det som vanligt jordgubbar, grönsaker, sylt, saft och annat gott från trakten - men det är också premiär för årets hallon.

Vi berättar på facebook när det är dags!

Gårdsbutiken är öppen mån-fre 9-18 och lör-sön 10-15.

Välkommen till
Västergarnsmästerskapen i golf

för 12:e gången!

Vi har bokat spel från kl. 12.00

Söndagen den 23 augusti.

Vi avslutar som vanligt med
prisutdelning och mat.

Kostnad ca 280 kr.

Anmälan senast den 26 juli!

Anmälan till nina.ljung@live.se

Glöm inte att ange golf id och Hcp.

***Välkomna önskar
Västergarns hembygdsförening!***

ANNONSERING

Hel sida A5: 300 kr

Halv sida: 150 kr

1/4 sida: 75 kr

Föreningsaktiviteter: Gratis

BOKA SANDA BYGDEGÅRD

Ring Åsa S Andersson 0498-242016

sanda.bgard@gmail.com

MEDLEMSAVGIFTER 2020

Sanda hembygdsförening -
Familj: 150 kr - Enskild: 75 kr

Betala till

Postgiro 28 65 38-4

eller **Swish nr 123 671 35 72**

Nästa nummer av Sandpappret utkommer i slutet av vecka 31

MANUS IN SENAST 24/7

Lämnas till hembygdssföreningens styrelse eller Gunvor Malmros

Tfn: 0498-242113 E-post: gunvor.malmros@telia.com